

HÖGSKOLEPROVET

GÅRDAGENS MÅL OCH FRAMTIDA INRIKTNING

Högskoleverkets rapportserie 2000:12 R

 HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Högskoleprovet

GÅRDÄGENS MÅL OCH FRAMTIDA
INRIKTNING

Högskoleverket 2000

Tryckt på miljömärkt papper.

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Högskoleprovet. Gårdagens mål och framtida inriktning

Producerad av Högskoleverket i augusti 2000

Högskoleverkets rapportserie 2000:12 R

ISSN 1400-948X

ISRN HSV-R--00/12--SE

Innehåll: Uppföljnings- och utredningsavdelningen

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Ale Tryckeri AB, Bohus, augusti 2000

Innehållsförteckning

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	7
Kraven på högskoleprovet	9
Högskoleprovets första år	9
Prognosförmåga	10
Ett prov för hela högskoleområdet	11
Förankring och acceptans	11
Effekterna av provet	11
De mättekniska egenskaperna	11
Högskoleprovets förändrade omvärld och nya krav på urvalsinstrumenten	12
Konkurrenskomplettering av betygen	12
Genomströmning och examination	13
Ungdomars och invandrares förutsättningar att antas	13
Söktrycket	14
Ny teknik	14
Sammanfattning av viktigare omvärldsförändringar	14
Måluppfyllelsen – kunskapsläget	16
Provets prognosförmåga	17
Ett prov för hela högskoleområdet	17
Förankring och acceptans	18
Provtagarnas inställning	20
Effekterna av provet för olika grupper	20
Individer med olika begåvningsprofil	24
Effekterna på underliggande skolformer	24
Högskoleprovet användning i andra sammanhang	25
De mättekniska egenskaperna	25
Förslag till inriktning av fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete kring högskoleprovet	26
Genomströmning	26
Olika gruppers chanser	28
Bilaga	30
Exempel på uppgifter ur högskoleprovet	30

Förord

Högskoleprovet har använts vid urvalet av studenter till högskolan under drygt tjugo år och under den tiden har den högre utbildningen genomgått en rad reformer. Vissa mål och ambitioner såsom ökad genomströmning i utbildningen har kommit i fokus för intresset under 1990-talet och den sociala bakgrundens betydelse vid tillträdet till högskolan har fått förnyad aktualitet.

I denna rapport har högskoleprovets effekter satts i relation till de mål som uppsatts för provet och till den utveckling som skett inom utbildningsväsendet. Åtgärder som skulle kunna öka provets måloppfyllelse redovisas också. Rapporten bör därmed kunna tjäna som underlag för fortsatta överväganden om framtida förändringar av högskoleprovet.

Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp inom ramen för Högskoleverkets rådgivande organ, Provrådet, bestående av professor Jan-Eric Gustafsson, professor Christina Stage och studentrepresentanten Helena Söderlind, samtliga ledamöter i rådet, samt Eivor Johansson utredare vid Högskoleverket.

Inger Rydén Bergendahl
Chef för uppföljnings- och
utredningsavdelningen vid
Högskoleverket

Berit Askling
Ordförande i Provrådet

Sammanfattning

Högskoleprovet har använts som urvalsinstrument vid antagningen till högskolan under drygt 20 år. Sedan 1991 kan samtliga sökande genomgå provet. Tillgängligt forsknings- och utredningsarbete om högskoleprovet visar att det är ett väl fungerande urvalsinstrument med en bred acceptans. Under 1990-talet har utbildningssystemet varit föremål för reformer som i betydande omfattning förändrat den verklighet i vilken provet skall fungera. Tyngdpunktsförskjutningar i synen på de mål som provet skall främja kan avläsas såväl hos universitet och högskolor som hos statsmakterna. En ökad vikt fästs numera vid genomströmning och examination. Till följd av detta får prognoskraften hos provet ökad betydelse. Att minska den sociala snedrekryteringen är ett annat mål som blivit allt mer angeläget.

I rapporten redovisas ett antal åtgärder som skulle kunna bidra till att öka provets prognoskraft och till att den sociala bakgrunden får mindre betydelse för prestationerna på provet. Bland sådana tänkbara åtgärder kan nämnas differentierad provpoäng där resultaten på de olika delproven väger olika tungt beroende på till vilken utbildning som individen söker. Ytterligare delprov skulle kunna utvecklas för att svara mot de olika krav som olika utbildningar ställer på de studerande. Med lokala beslut om vilka delprov som skall tillämpas vid respektive utbildning skulle ett vanligt önskemål vid universitet och högskolor tillgodoses samtidigt som mätinstrumentet garanteras hålla en hög mätteknisk standard.

Genom att göra provet mindre känsligt för upprepat provtagande skulle man sannolikt vinna en minskad känslighet för social bakgrund. Detta skulle kunna ske dels genom att ge ökad tyngd åt analytiskt inriktade uppgifter, dels genom att det genomsnittliga provresultatet från flera provtillfällen användes i stället för det bästa.

Utvecklingen inom den psykometriska forskningen öppnar nya möjligheter när det gäller konstruktion och innehåll i högskoleprovet. Detsamma gäller datortekniken som på sikt kan ge helt nya förutsättningar för testens innehåll och distribution. För fortsatt god funktion och gott förtroende bör en utveckling av högskoleprovet initieras som beaktar dessa förhållanden.

Summary

The Swedish Scholastic Aptitude Test has now been in use as an instrument of selection for admissions to higher education for more than 20 years. As of 1991, all applicants may take the test. Available research and studies relating to the test indicate that it works well as an instrument of selection and is generally respected. During the 1990s, the education system has been the focus of reforms which have considerably altered the environment in which the test operates. Shifts in emphasis in stakeholders' views of the objectives which the test is intended to promote may be noted on the part of both institutions of higher education and central government. Greater emphasis is now placed on throughput and completion of degrees. As a consequence of this, the accuracy of the test as an instrument of prognosis has become more significant. Another objective which has become a matter of greater urgency is the reduction of socially skewed intake.

The report details a number of measures which might be able to contribute to an increase in the forecasting power of the Swedish SAT and to a reduction in the significance of social background for test performance. Differentiated test grades, in which the results of the various sections of the test are weighted differently depending on the programme of education being applied for by the individual in question, are among measures of this kind being taken into consideration. Additional sections might also be designed in order to better correspond to the different demands made on students by various programmes of education. Local decision-making powers with respect to the sections of the test to be utilized in relation to different programmes of education would both satisfy a common wish of institutions of higher education at the same time as a high standard of accuracy could be guaranteed for the test as an instrument of measurement.

By making the results of the test less sensitive to repeated sittings it would probably be possible to reduce their sensitivity to the factor of social background. This might be done partly by increasing the weight of analytically oriented questions and partly by using the average of the results obtained in many tests instead of the best result.

Developments in psychometric research open up new possibilities for the design and content of the Swedish Scholastic Aptitude Test. The same applies to computer technology, which in the long term may create

completely new conditions for the content and distribution of the test. To maintain the test's present high levels of performance and respect, work taking these factors into account should be initiated on the development of the Swedish Scholastic Aptitude Test.

Kraven på högskoleprovet

Högskoleprovets första år

Högskoleprovet introducerades vid 1977 års högskolereform. I samband med denna infördes i tillträdesbestämmelserna regeln att de som uppnått 25 års ålder och hade minst fem års förvärvsarbete bakom sig hade allmän behörighet för högskolestudier (numera grundläggande behörighet). Denna grupp hade inte sådana gymnasiebetyg att dessa kunde ligga till grund för meritvärdering vid urvalet. Högskoleprovet infördes i syfte att fylla denna funktion och under perioden 1977–1990 var högskoleprovet avsett endast för denna grupp. Från och med 1991 kan alla sökande till högskolan åberopa provresultat och kan därmed konkurrera dels på grundval av sina betygsmeriter, dels på poäng från högskoleprovet.

Införandet av högskoleprovet föregicks av ett omfattande utredningsarbete. Inom ramen för Kompetensutredningen fästes stor vikt vid prognosvärdet hos skolbetygen och andra urvalsinstrument. Dessa frågor var föremål för särskilda utredningar¹ och på grundval av dessa startade Kompetensutredningen förberedande försök med ett studielämplighetsprov som avsågs fungera som ett kompletterande urvalsinstrument. Utredningen föreslog att provet skulle vara obligatoriskt för alla sökande. Tanken att provet skulle kunna genomgå av alla sökande fördes också fram av den senare tillsatta Kompetenskommittén. Kommittén ville till skillnad från utredningen att provet skulle vara frivilligt. Riksdagsbeslutet 1975 innebar dock att provets användning begränsades till urvalsgruppen med behörighet enligt den s.k. 25:4-regeln. Samtidigt betonades att det var angeläget att arbetet med konstruktion och utprövning fortsatte och att man inte borde släppa tanken på att i en framtid låta provet gälla för även andra sökandegrupper.

---

¹ Studieprognos och studieframgång, SOU 1968:25. Kompetensutredningens delbetänkande III.

Behörighet, meritvärdering, studieprognos, SOU 1970:20. Kompetensutredningens delbetänkande V.

Vägar till högre utbildning, SOU 1970:21.

Frågan om utvidgat användande av högskoleprovet återkom i Tillträdesutredningen. Tillträdesutredningen föreslog i sitt huvudbetänkande² att provet skulle användas av samtliga sökande till högskolan. Avsikten var att bryta betygens helt dominerande roll vid tillträdet till högskolan. De studerande skulle därigenom få en andra chans att meritera sig inför antagningen till högskolan varigenom delvis andra egenskaper och färdigheter än de som kommer till uttryck i betygen kom att tillmätas betydelse.

I delrapporten Prov för urval till högskolan³ gjordes en ingående redovisning för hur det dåvarande provet fungerade i de avseenden som i föregående utredningsarbete lyfts fram som centrala för ett väl fungerande prov: könsskillnader, ålderns inverkan, socialgruppstillhörighet och etnisk gruppstillhörighet övervägdes i förhållande till prestationerna på provet. Effekterna av övning och upprepat provtagande redovisades också.

Förutsättningarna för viktning av olika delar av provet inför antagningen till olika utbildningar inom högskolan övervägdes. Man ville inte utesluta att såväl differentiella prov som viktning skulle kunna få vissa gynnsamma effekter, men osäkerheten om konsekvenserna bedömdes som alltför stora för man skulle förorda en sådan generell lösning. Man föreslog ett gemensamt prov men framhöll att det kunde finnas behov av ett urvalsprov som i större utsträckning än det dåvarande högskoleprovet speglade de särskilda kraven för olika högskoleutbildningar. Sådana nya prov borde växa fram som ett resultat av en analys grundad på erfarenheter från respektive utbildning. För vissa utbildningslinjer räknade man med att arbetet skulle leda till önskemål om urvalsinstrument som borde komplettera eller ersätta högskoleprovet.

I förarbetena och besluten om högskoleprovet har således angivits en rad aspekter på och riktlinjer för provet. Dessa finns angivna i de avtal som Högskoleverket sluter med de universitet som har i uppdrag att konstruera proven. Målen och riktlinjerna anger förutom syfte och tillämpningsområden även vilka effekter av provet som skall eftersträvas – eller snarare vilka effekter som skall undvikas. De mest centrala är följande.

---

² Tillträde till högre utbildning, SOU 1985:57.

³ Prov för urval till högskolan, SOU 1985:59. Rapport utarbetad på uppdrag av tillträdesutredningen.

Prognosförmåga

Provet uppgift är att fungera som urvalsinstrument när det råder konkurrens om tillgängliga platser i högskolan. Provet skall således rangordna de sökande och det kriterium efter vilket rangordningen skall ske är studieförmåga, ofta uttryckt som förväntad studieförframgång.

Ett prov för hela högskoleområdet

Högskoleprovet skall vara i linje med den högre utbildningens innehåll och vara relevant inom hela högskoleområdet. Detta regleras i högskoleförordningen 7 kap. 17 § där det anges att det skall finnas ett gemensamt högskoleprov för alla högskolor i landet. Det är i princip endast de konstnärliga utbildningarna som utgör undantag.

Förankring och acceptans

Ett urvalsinstrument av högskoleprovets betydelse för tillträdet till universitet och högskolor måste av naturliga skäl ha ett brett förtroende och acceptans. Särskilt lyfts studenternas och universitets och högskolors inställning fram som betydelsefulla. Detta uttrycks i avtalet som att provet av universitet och högskolor skall bedömas som lämpligt för urval, och provet skall av provtagarna upplevas som meningsfullt och lämpligt för urval till högre studier.

Effekterna av provet

Vissa negativa effekter skall undvikas. Provet skall t.ex. inte missgynna på grund av social härkomst eller kön.

En annan effekt av provet som lyfts fram i förarbetena är att högskoleprovet inte skall ha negativa effekter på undervisningen i skolan. Någon närmare precisering av vilka effekter som avses anges inte.

De mättekniska egenskaperna

I förarbeten och propositioner lyfts särskilt fram en aspekt på provets mättekniska egenskaper nämligen att provresultaten inte skall kunna förbättras genom mekanisk förövning eller att man lär sig speciella lösningsprinciper.

Högskoleprovets förändrade omvärld och nya krav på urvalsinstrumenten

Provet syften och i vilket sammanhang det skall verka angavs således tydligt i samband med att provet introducerades. Även när det gällde effekterna av provet gav uppdragsgivarna uttryck för en tydlig viljeinriktning. Några ytterligare krav riktade specifikt mot högskoleprovet har sedan dess inte givits av statsmakterna. Däremot har nya mål införts för högskolan och för andra samhällsområden som får konsekvenser även för tillträdet till högskolan. Under 1990-talet har t.ex. skett genomgripande förändringar inom utbildningsväsendet såväl när det gäller volymen i utbildningen som styrsystemet. Det finns skäl att närmare granska dessa förändringar och ställa högskoleprovets roll mot denna relief.

Konkurrenskomplettering av betygen

Gymnasieskolan och betygssystemet har genomgått grundläggande reformering. Såväl behörighets- som meritvärderingssystemet vid tillträdet till högskolan har därför reviderats. Från och med hösten 1997 kan de studerande komplettera även godkända betyg i syfte att öka konkurrenskraften. Studenterna har numera flera vägar att förbättra sina möjligheter att bli antagna efter det att de lämnat gymnasieskolan. ”Den andra chansen” som högskoleprovets tillkomst förde med sig har nu blivit två chanser – förutom genom högskoleprovet även genom betygskomplettering.

Betygskompletteringen medför också att betygens prognosvärde inför kommande högskolestudier sannolikt minskar. En annan sannolik effekt av konkurrenskompletteringen av betygen är att sociala bakgrundsfaktorer kommer att få större genomslag på det betygsmedelvärde på vilket studenterna baserar sin ansökan till högskolan. Se vidare kapitel Måluppfyllelsen – kunskapsläget, avsnittet om social bakgrund.

Utifrån psykometriska utgångspunkter har de målrelaterade betygens lämplighet som urvalsinstrument ifrågasatts. Ett mera allmänt ifrågasättande av betygen som urvalsinstrument hos antagningsmyndigheter på

olika nivåer på grund av t.ex. minskat prognosvärde kan medföra ökat intresse för högskoleprovet.

Genomströmning och examination

En ökad vikt fåsts numera vid studenternas genomströmning och examination. Det resurstilldelningssystem som infördes med 1993 års högskolereform har skapat incitament för universitet och högskolor att öka uppmärksamheten på studenternas genomströmning. En effekt av detta är att tillträdesinstrumenten kommit att skärskådas på ett nytt sätt. Dessas betydelse för studenternas genomströmning och examination och dess prognosförmåga har fått större aktualitet. Detta har bl.a. kommit till uttryck i de ansökningar som ställs till Högskoleverket med begäran om att få använda särskilda urvalsprov (Högskoleförordningen 7 kap § 15 och 16a). Till Högskoleverket har sedan 1998 inkommit tjugotvå framställningar över ett sextiotal olika utbildningar om tillstånd att använda alternativa urvalsprov. Motivet för att få använda särskilda urvalsprov är som regel att man vill uppnå färre avhopp bland de studerande och därmed en ökad genomströmning.

Antalet studenter som antas med hjälp av särskilda urvalsprov är begränsat. Det handlar om storleksordningen 1 000 individer att jämföra med det totala antalet antagna som inför hösten 1999 uppgick till drygt 167 000. Fortfarande är således betyg och högskoleprov de viktigaste urvalsinstrumenten vid antagningen till högskolans utbildningar.

Den ökade vikt som statsmakterna fäst vid genomströmning och examination och universitet och högskolors strävanden att finna urvalsinstrument som kan förbättra denna ger anledning att reflektera över högskoleprovets prediktiva kraft och eventuella möjligheter att öka denna. Detta accentueras ytterligare eftersom betygens förmåga i detta avseende snarast kan förväntas minska till följd av att betygen kan kompletteras efter slutförd gymnasieutbildning.

Ungdomars och invandrares förutsättningar att antas

Vid tidpunkten för provets introduktion lyftes särskilt fram att provet inte fick missgynna på grund av social bakgrund eller kön. Under senare år har

ytterligare grupper lyfts fram som angelägna att uppmärksamma vid tillträdet till högskolans utbildningar nämligen de yngre sökande och de som har invandrarbakgrund. Även om specifika krav inte har riktats på högskoleprovet för att främja dessa gruppers möjligheter att prestera väl på provet är det angeläget att fästa uppmärksamhet på hur högskoleprovet fungerar för dessa grupper.

Söktrycket

Urvalsinstrumentens relativa betydelse förändras med sökandetrycket. Åldersgruppernas storlek, arbetslöshetstal och allmänna intresseförskjutningar hos studenterna kan öka eller minska betydelsen av urvalsinstrumenten. Under större delen av 1990-talet har antalet sökande ökat ännu mer än utbyggnaden av högskolan. Under de senaste åren har trenden vänt och antalet sökande har minskat något. Till vissa utbildningar förekom inget urval hösten 1999 då samtliga behöriga sökande antogs. Detta gäller t.ex. grundskollärarutbildningens inriktningar mot ma/NO. Till ingenjörsutbildningarna gjordes inget urval till hälften av platserna. Till merparten av utbildningarna är det emellertid fortfarande konkurrens och urvalsinstrumentens utformning har fortsatt stor betydelse för vilka som kommer att antas till högskolan.

Ny teknik

Slutligen bör även nämnas informationsteknikens utveckling som öppnar möjligheter såväl för distribution och provgenomförande som för utveckling av nya testmetoder. Tekniken skapar förutsättningar för helt nya testinstrument. Internationella erfarenheter visar dock att detta skifte är förenat med stora anpassnings- och utvecklingsinsatser.

Sammanfattning av viktigare omvärldsförändringar

Högskoleprovet är således av fortsatt stor betydelse vid antagningen till högskolan. Det förhållandet att söktrycket minskat något ändrar inte detta förhållande.

Vissa förändringar har dock skett i det sammanhang i vilket provet skall fungera. Studenternas genomströmning och examination har fått ökad

betydelse genom det förändrade resurstilldelningssystemet. Universitet och högskolor har givit uttryck åt en strävan att finna urvalsinstrument som kan förbättra denna. Högskoleprovets förmåga att prognostisera studieframgång har därför fått förnyad aktualitet.

Kraven på provets prognosförmåga accentueras ytterligare av förändringarna i tillträdesbestämmelserna. Den nu tillåtna konkurrenskompletteringen av betygen får sannolikt till följd att prognoskraften i dessa försämraras.

Att provet ger olika grupper lika chanser att bli antagna till högskolan är angeläget. Under senare tid har även den etniska bakgrundens betydelse fått förnyad uppmärksamhet. Även andra grupper har kommit att uppmärksammas. Provet syftar på att mäta de äldres studiefärdighet inför högskolestudier till att gälla alla sökande. Regeringens ambition att hälften av en årskull skall ha börjat läsa vid högskolan vid 25 års ålder ger anledning att reflektera över urvalsinstrumentens utformning.

Måluppfyllelsen – kunskapsläget

Högskoleprovets utformning och sammansättning baseras på de riktlinjer som gavs vid dess tillkomst och provet har genomgått små förändringar sedan det infördes 1977. 1992 infördes delprovet Engelsk läsförståelse (ELF) och samtidigt utgick delprovet Studiefärdighet (STUF). 1996 togs delprovet Allmänorientering (AO) bort och i stället utökades vissa andra delprov, framför allt Ordförståelseprovet (ORD). Även de numeriska delproven ökade i omfattning. Provets fullständiga sammansättning framgår av bilaga 1.

Högskoleprovet används vid tillsättningen av drygt en tredjedel av högskolans utbildningsplatser sedan 1991. Det finns därför skäl att reflektera över dess effekter dels utifrån de mål och anvisningar som ursprungligen satts upp, dels de förändringar som skett inom utbildningssystemet. Det finns också skäl att ta del av den diskussion som förs i andra länder som har liknande prov och av den senaste utvecklingen inom den psykometriska forskningen.

Antagningsprov liknande högskoleprovet har funnits under en lång tid. Det amerikanska Scholastic Aptitude Test (SAT), som varit en förebild för högskoleprovet tillkom redan under 1930-talet. Den metodologiska grunden för urvalsprov utvecklades också under 1930-talet och det som har skett senare har i huvudsak varit förfiningar och vidareutvecklingar av väl kända principer.

Användningen av prov för urval till högre utbildning är emellertid omdiskuterad och SAT har också utsatts för kritik. En av de viktigaste kritikpunkterna är att provet ger upphov till skillnader i provresultat framför allt mellan olika etniska grupper, men också mellan män och kvinnor. En annan kritik har varit att proven inte i tillräcklig grad förmår predicera framgång i högre utbildning.

Stora ansträngningar har också gjorts för att ändra och vidareutveckla proven för att tillmötesgå kritiken och försök har också gjorts att konstruera alternativa urvalsinstrument (t.ex. portföljer och andra former av autentiska prov). Några egentliga genombrott i försöken att hitta fungerande alternativ till de traditionella urvalsproven har dock ännu inte gjorts. Dessa erfarenheter ger därför anledning att öka ambitionerna att utveckla högskoleprovets potential.

Provet prognosförmåga

Liksom i internationella studier av liknande prov som högskoleprovet har svenska studier visat ett samband mellan provpoäng och studieprestationer. Sådana studier brukar möta avsevärda metodproblem inte minst beroende på att de som antas utgör en relativt homogen grupp som samtliga har höga prestationer på provet. På uppdrag av Högskoleverket pågår studier vid universitet i Göteborg⁴ där sådana samband mellan provresultat och prestationer inom civilingenjör-, jurist- och lärarutbildningarna undersöks. Genom tillämpning av avancerad statistisk metodik kan korrelationskoefficienter korrigeras för det som av mättekniker brukar benämnas ”beskuren variation” och det är också möjligt att ta hänsyn till det faktum att urval sker både på grundval av gymnasiebetyg och högskoleprovsresultat. Preliminära resultat tyder på tydliga samband mellan provresultat och prestationer i studierna, men också på att de relativa gymnasiebetygen har den högsta prediktiva validiteten. Undersökningen bekräftar således de internationella erfarenheter som säger att generella urvalsprov av det slag som högskoleprovet utgör fungerar väl som prognosinstrument.

I Göteborgsundersökningen studeras även sambanden mellan poängen på de olika delproven och prestationerna vid de allmänna utbildningslinjerna (numera programmen) civilingenjörslinjen, juristlinjen och lärarutbildningarna. De preliminära resultaten indikerar att de olika delproven har olika grad av samband med kommande prestationer vid respektive utbildningslinje. De mest framgångsrika vid civilingenjörslinjen har framför allt höga poäng på delproven NOG och DTK. De mest framgångsrika vid juristprogrammet har i stället höga poäng på de verbalt inriktade delproven. Dessa resultat pekar på en väg att ytterligare förbättra prognosförmågan hos provet genom användning av provresultaten på ett mer differentierat sätt än hittills.

Ett prov för hela högskoleområdet

Högskoleprovet skall fungera som urvalsinstrument över hela högskoleområdet. Vid sammansättningen av provet eftersträvas därför att provuppgifterna har ett varierat ämnesinnehåll. Inom varje delprov finns fem områden representerade som överensstämmer med den tidigare sektorsin-

---

⁴ Kan högskoleprovet förutsäga studieframgång inom civilingenjörsutbildningar? PM 2000-03-14. Allan Svensson. Kommer att publiceras hösten 2000 samt Redovisningar över motsvarande för juristutbildningen. Jan-Eric Gustafsson, mars 2000.

delningen av högskoleutbildningen: 1) teknik och naturvetenskap, 2) administration, ekonomi och samhälle, 3) vård, 4) utbildning och 5) kultur- och information.

Vid konstruktionen eftersträvas också att uppgifterna sätts samman så att de kräver kunskaper på olika kognitiva nivåer. Vissa uppgifter är av minnes- eller kunskapskaraktär medan andra kräver förståelse av vissa begrepp eller principer och ytterligare andra kräver att provdeltagarna göra egna bedömningar eller drar slutsatser på annat sätt.

Man kan indela de förmågor som provet mäter på andra sätt. Den moderna forskningen om kognitiva förmågor utgår t.ex. från den s.k. hierarkiska modellen över begåvningens struktur. Enligt denna modell kan man identifiera förmågedimensioner av varierande generalitetsgrad, från en generell förmåga över ett fåtal breda förmågor till mycket specifika förmågor. Prov av högskoleprovets utformning kan då ses som en mätare av en blandning av förmågor av olika generalitetsgrad.

Eftersom olika utbildningar i olika hög grad tar i anspråk de olika förmågorna och färdigheterna är det rimligt att förvänta sig att betyg och högskoleprov i varierande grad förmår att predicera studieresultat i olika utbildningar. Det är också rimligt att förvänta sig att olika delprov fungerar olika väl i detta avseende för olika utbildningar. De empiriska studierna inom detta område är få, men den ovan relaterade undersökningen vid universitetet i Göteborg visar att studieframgången vid de olika studieprogrammen har samband med olika delprov. Resultaten indikerar att det kan finnas en målkonflikt mellan att ha ett gemensamt högskoleprov för hela högskolan och att åstadkomma bästa möjliga prognosförmåga. Frågan om gemensamma prov kontra specifika prov alternativt viktning av högskoleprovet har för övrigt funnits med i diskussionerna alltsedan Kompetensutredningen.

Förankring och acceptans

Regeringen har angivit att mellan en tredjedel och två tredjedelar av tillgängliga platser skall tillsättas med hjälp av högskoleprovet respektive betyg. Mellan dessa gränser kan högskolorna närmare ange hur stor andel av platserna som skall tillsättas med hjälp av resultat från högskoleprovet. I de närmare bestämmelserna om urvalet föreskrivs att poängen för arbetslivserfarenhet skall adderas till provresultatet. Den närmare utformningen är numera sådan att provurvalet består av två undergrupper varav den ena enbart baseras på poäng på högskoleprov och den andra högskoleprov

tillsammans med poäng för arbetslivserfarenhet. Högskolorna kan således inte välja att använda enbart högskoleprovet utan arbetslivspoäng. Något enkelt mått på högskolornas tilltro till provet som urvalsinstrument ges således inte genom att studera den andel som antas i provurvalet.

Sedan hösten 1991 har andelen antagna i provurvalet varierat mellan 34 och 41 procent i VHS samordnade antagning, dvs. legat relativt nära den miniminivå som regeringen angivit för användningen av högskoleprovet. Någon tendens till förändringar i universitet och högskolors användning av högskoleprovet kan inte utläsas under perioden 1991–2000.

Användningen av provet varierar ganska kraftigt mellan de olika utbildningsområdena. Mest används provet vid samhällsvetenskapliga utbildningar och lärarutbildningar – cirka 45 procent av platserna – och minst vid tekniska utbildningar – drygt 30 procent. Dessa andelar har visat sig vara mycket stabila över tid. Vid lärarutbildningarna bedöms således provet – i kombination med arbetslivserfarenhet – som ett bättre urvalsinstrument än vid de tekniska utbildningarna.

Under arbetet med att utforma de första högskoleproven undersöktes vilka krav olika högskoleutbildningar ställde på sina studerande genom litteraturstudier och intervjuer med företrädare för ett antal högskoleutbildningar. Några dokumenterade slutsatser från dessa genomgångar och intervjuer finns inte tillgängliga. Högskoleverket anordnade tillsammans med Provrådet den 14 mars 2000 en konferens för utbildningsansvariga vid universitet och högskolor i syfte att åstadkomma en dialog om krav och önskemål på provet mot bakgrund av tillgängliga erfarenheter. Vid detta tillfälle framkom få synpunkter på provet och dess effekter. De kritiska synpunkterna var i huvudsak inriktade på det sätt på vilket logisk resonemangsförmåga mäts. Genom att mäta denna förmåga uteslutande med matematiska uppgifter, hävdades att de som har god förmåga i logiskt tänkande men saknar intresse eller aktuella kunskaper i matematik missgynnas. Detta drabbar t.ex. dem som har för avsikt att söka till juridisk utbildning. Den refererade studien under avsnittet om provets prognosförmåga ger stöd för denna ståndpunkt.

En kompletterande bild av universitetets och högskolors syn på urvalsinstrumenten ges i de ansökningar om att få använda särskilda urvalsprov som tillställs Högskoleverket och som behandlas inom ramen för Provrådet. Ett motiv bakom dessa ansökningar är som regel att minska avbrotten. De särskilda urvalsproven förväntas fungera bättre i detta avseende än betyg, högskoleprov och arbetslivserfarenhet. Dessa ansökningar bör ses som en utmaning för utvecklingen av högskoleprovet i riktning mot bättre prognosförmåga.

Provtagarnas inställning

Enheten för pedagogiska mätningar i Umeå har vid olika tillfällen genom enkäter till provtagarna fångat in deras synpunkter på provet. Den senaste studien genomfördes 1993. Dessa har visat att provtagarna i allt väsentligt varit nöjda med högskoleprovet. Med hänsyn till det stora antal som årligen genomför provet är antalet kritiska röster mycket få. Inte heller i massmedia kan under senare år avläsas några mera omfattande kritiska aspekter mot högskoleprovet. De aspekter av provet som lyfts fram i sådana ordalag gäller omfattningen av ORD-provet. Under 50 minuter genomförs en tredjedel av provet. Även om ordförståelseprov har dokumenterat god prognosförmåga ger delprovets enkelhet och omfattning inte den breda tilltro som är önskvärd. Kritiska synpunkter har också väckts beträffande utprovningrutinerna där det ifrågasatts att provtagarna skall behöva göra ett block om 50 minuter som inte räknas dem tillgodo⁵. Som helhet får den allmänna inställningen till provet så som den avspeglas på detta sätt betecknas som utomordentligt positiv.

Effekterna av provet för olika grupper

I Sverige har, efter provets införande, diskussionerna om provet framför allt koncentrerats till dess effekter för olika grupper. Under senare tid har t.ex. den sociala snedrekryteringen och provets roll i denna fått förnyad aktualitet medan skillnaderna mellan kvinnors och män genomsnittliga poäng under flera år stått i fokus för intresset.

Kvinnor/män

Genom medvetna ansträngningar har de genomsnittliga skillnaderna mellan kvinnors och mäns prestationer kunnat minskas utan att elimineras helt. Differensen har sedan 1997 legat kring 0,2 på den normerade skalan. Ungefär hälften av denna skillnad anses kunna förklaras av att grupperna kvinnor respektive män som gör provet har olika sammansättning. Kvinnorna med de högsta betygen gör inte provet i samma omfattning som motsvarande grupp bland männen. Det återstår dock en skillnad som torde hänga samman med provets utformning.

Prestationsskillnaderna framträder framför allt i de matematiskt inriktade delproven NOG och DTK och i något mindre omfattning i ELF. I

---

⁵ Sedan 1996 genomförs högskoleprovet under provdagen i fem block om vardera 50 minuter. Ett av dessa utgörs inte av det egentliga provet utan av ett antal uppgifter som testas och skall användas i kommande prov.

delprovet LÄS och framför allt i ORD är skillnaderna små eller obefintliga. Modifieringar av de matematiska delproven har inte lett till någon utjämning av skillnaderna.

Ansträngningarna att utjämna prestationsskillnaderna mellan kvinnor och män har visat att texter och uppgifter som behandlar vissa ämnesområden har en benägenhet att gynna eller missgynna kvinnor respektive män. Arbetet har därför huvudsakligen varit inriktade på att balansera provets texter och uppgifter mot de identifierade ämnesområdena. Andra aspekter av provets utformning såsom rubriker, provtid och frågornas utformning har varit av mindre eller ingen betydelse för prestationskillnaderna.

Till skillnaderna i prestationerna bidrar även svarens utformning. I högskoleprovet tillämpas flervalsfrågor. Det är väl dokumenterat att denna utformning av svaren tenderar att gynna män medan så kallade produktiva svar, dvs. där svaret utformas av den svarande, tenderar att gynna kvinnor. Om inte svarsformen och därmed rättningsproceduren förändras tyder erfarenheterna på att det krävs en förändring av provets sammansättning för att komma till rätta med de könsrelaterade skillnaderna i prestationerna på provet.

Social bakgrund

Upprepade studier har visat att det finns ett visst samband mellan social bakgrund och prestationer på högskoleprovet. Sådant samband finns även mellan social bakgrund och betyg. I rapporten *Prestationer och prestationskillnader i 1990-talets skola inom ramen för Kommittén Välfärdsbokslut* har denna fråga särskilt analyserats⁶. Analyserna visar att detta samband till väsentlig del beror på att individer med olika social bakgrund gör om provet i olika utsträckning. Individer med stark motivation för högre studier är beredda att göra provet flera gånger och under tiden bedriver de studier, vilket ger dem bättre förutsättningar att framgångsrikt göra provet. Det är således framför allt det upprepade provtagandet som ger upphov till socialgruppskillnader i prestationerna. I rapporten *Prestationer och prestationskillnader* menar man sig också kunna notera att socialgruppskillnaderna är större i prestationerna på högskoleprovet än i gymnasiebetygen. Det bör dock noteras att denna jämförelse gäller det gamla systemet med relativa betyg och systemet med att det blev tillåtet att konkurranskomplettera betygen.

---

⁶ *Prestationer och prestationskillnader i 1990-talets skola.* Jan-Eric Gustafsson, Anette Andersson och Mickael Hansen, Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet. PM 2000-02-13.

Studier över den sociala bakgrundens betydelse för prestationer på provet har inte bedrivits i samma omfattning och detaljeringsgrad som när det gäller prestationsskillnaderna mellan kvinnor och män. Några mönster på uppgiftsnivå på motsvarande sätt som finns när det gäller kvinnor och män finns inte kartlagda när det gäller social bakgrund.

Etnisk bakgrund

Den etniska och kulturella bakgrunden har nästan alltid betydelse för prestationer på test av det slag som högskoleprovet utgör och i t.ex. USA och Israel får sådana gruppskillnader stor uppmärksamhet. Mycket lite är känt om det svenska högskoleprovet i detta avseende. Därför har Högskoleverket initierat en kunskapsöversikt som beräknas kunna presentera vissa resultat under hösten 2000. Preliminära resultat tyder på att det finns skillnader i prestationer och att det, något överraskande, förefaller vara de mera matematiskt inriktade delproven som ger upphov till de största skillnaderna.

Ålder

Ursprungligen var provet inriktat på att mäta de något äldres kompetens och förutsättningar. Sedan 1991 skall provet kunna göra rättvisa åt samtliga åldersgruppers studieförmåga och på senare tid har de yngres förutsättningar att bli antagna kommit i fokus. Den politiska målsättningen att 50 procent av en årskull skall ha påbörjat högskolestudier före 25 års ålder ger anledning att granska högskoleprovets roll i detta sammanhang.

För provet i sin helhet är skillnaden mellan provdeltagare i olika åldrar ganska liten. De yngsta provdeltagarna dvs. de som är under 20 år brukar i genomsnitt ha cirka två råpoäng lägre resultat än de som är äldre än 20 år och de provdeltagare som mer än 40 år brukar i genomsnitt ha någon eller några råpoäng högre resultat än de som är yngre; andelen provdeltagare över 40 år är dock mycket liten (2–3 procent av samtliga provdeltagare).

På vissa delprov är sambandet mellan provresultat och ålder tydligare. ORD-provet klarar äldre provdeltagare bättre än yngre. På NOG-, DTK- och ELF-proven finns en tendens att resultaten minskar med stigande ålder. För resultat på LÄS-provet tycks ålder däremot inte ha någon betydelse.

Högskoleprovet kan göras flera gånger. Successiv kompetenshöjning genom t.ex. studier ger utslag i form av förhöjda provpoäng. Detta ökar förutsättningarna att prestera väl på provet med stigande ålder. Den nu tillättna konkurrenskompletteringen av betygen kommer med stor sann-

likhet att få liknande effekt och bidra till att med stigande ålder ökar möjligheterna att meritera sig.

Även meriteringsgrunden arbetslivserfarenhet har effekt på åldern hos de antagna. Genom olika åtgärder har dess effekt minskat jämfört med när den infördes 1977. Dess poängvärde uppgår nu till maximalt 0,5 vilket erhålls efter fem års arbetslivserfarenhet. Detta skall jämföras med 2,0 för högskoleprovet. Det finns således flera faktorer i regelverket för tillträdet till högskolan som bidrar till att åldern för tillträdet till högskolan förskjuts uppåt. Högskoleprovet har knappast någon dominerande roll i detta sammanhang.

Effekterna av provet i antagningssituationen

Olika grupper presterar olika väl på provet och i skolan. Sammantaget finns dock ett samband mellan individers betyg och provresultat på så sätt att individer som presterat väl på högskoleprovet ofta även har goda betyg. I en studie vid VHS⁷ av sökande inför hösten 1992 kunde konstateras ett samband på 0,5 uttryckt som en korrelationskoefficient, dvs. ett måttligt men tydligt samband. Efter en simulerad antagning baserad endast på betyg kunde VHS konstatera att införandet av provet (i kombination med arbetslivserfarenhet) fick stor betydelse för vilka sökande som antogs. En bearbetning visade att drygt sextio procent av de antagna skulle ha antagits till samma linje och ort om endast betyg hade använts vid urvalet. Ytterligare tjugo procent skulle ha antagits, men till en annan ort eller utbildningslinje. Skillnaderna mellan den faktiska och simulerade antagningen blev som väntat störst för männen. En fjärdedel av de män som faktiskt antogs skulle inte ha antagits om urvalet gjorts endast efter betyg. För kvinnorna var motsvarande andel en åttondel.

Det bör tilläggas att vid denna tidpunkt var skillnaderna mellan kvinnors och mäns prestationer som störst. Sedan dess har de minskat från i genomsnitt cirka sju procent till cirka fyra á fem procent av totalpoängen. Hela skillnaden mellan den simulerade och verkliga antagningen kan inte heller tillskrivas högskoleprovet då poäng för arbetslivserfarenhet också påverkar urvalsgruppen med högskoleprovet.

---

⁷ Sökande och antagna. Antagningen till universitet och högskolor hösten 1992. Stig Forneng. VHS skriftserie 1993:1

Individer med olika begåvningsprofil

Utifrån det faktum att provet mäter delvis andra förmågor och kompetenser än betyg kan man ha välgrundade hypoteser om vilka begåvningsprofiler som får ökade möjligheter att bli antagna på grund av högskoleprovet. Detta är ett relativt outforskat område men skulle kunna sammanfattas på följande sätt.

- Högskoleprovet mäter i större utsträckning den generella analytiska förmågan, medan betygen i större utsträckning mäter verbala kunskaper och färdigheter.
- Betygen påverkas i stor utsträckning av produktiva färdigheter (skrivning, muntlig produktion) vilket inte gäller för högskoleprovet.
- Betygen återspeglar resultaten under en treårsperiod, medan resultat på högskoleprovet bestäms av prestationer under några timmar. Det är sålunda troligt att betygen i större utsträckning än högskoleprovet återspeglar skolmotivation och förmågan att arbeta långsiktigt. För goda resultat på högskoleprovet krävs i stället en förmåga till kraftsamling under kortare tid, liksom sannolikt även en förmåga att arbeta snabbt.

Effekterna på underliggande skolformer

Redan vid början av 1990-talet gjordes en studie av i vilken utsträckning som högskoleprovet påverkade gymnasieelevernas skolgång. Den studien⁸ visade på en marginell sådan effekt. Denna bild bekräftas i avhandlingen Att studera och bli bedömd, som presenterades i mars 2000⁹. Effekterna av det engelska läsförståelseprovet (ELF) har belysts i en mindre studie där lärare i engelska i gymnasieskolan tillfrågades om ELF-provet påverkar undervisningen i engelska.¹⁰ Även om studien är av så begränsad omfattning att några mera vittgående slutsatser inte kan dras så bidrar studien till den samlade bilden att provet i förhållandevis ringa utsträckning inverkar på undervisningen i skolan. Detta står i överensstämmelse med intentionerna

---

⁸ Gymnasieelever om skolbetyg och högskoleprov. Sammanställning av svar från en enkätundersökning våren 1992. Askling, B och Danielsson, C. Linköpings universitet 1993.

⁹ Att studera och bli bedömd. Empiriska och teoretiska perspektiv på gymnasie- och vuxenstudierandes sätt att erfara studier och bedömningar. Per Andersson. Linköpings universitet 2000.

¹⁰ Påverkas engelskundervisningen av ELF-provet? Sölve Ohlander i skriften Fokus på högskoleprovet. Högskoleverkets skriftserie 1999:6S.

med högskoleprovet – det skall inte styra undervisningen i gymnasieskolan.

I jämförelse med högskoleprovet har betygens urvalsfunktion avsevärt mycket större effekt på skolan. Det ges tydliga signaler om att elevernas val av kurser och även program påverkas ofta av överväganden om effekterna för poängberäkningen inför tillträdet till högskolan.

Högskoleprovet användning i andra sammanhang

Högskoleprovet används även i andra sammanhang. Vid antagning till Polishögskolan är t.ex. resultat från högskoleprovet en bedömningsgrund. Provet har således ett gott renommé även inom andra områden än det som det är ämnat att användas inom.

De mättekniska egenskaperna

Provet fungerar mättekniskt väl i de flesta avseenden. Här skall endast det upprepade provtagandet och dess effekter uppmärksammas. Provtagarna kan genomgå högskoleprovet obegränsat antal gånger. De får tillgodogöra sig det bästa provresultatet och ett relativt dåligt resultat kan aldrig få någon negativ effekt för individen. Detta upplevs av provtagarna som positivt men har samtidigt som framgång av tidigare avsnitt vissa mättekniskt negativa effekter. Det sänker t.ex. prognosvärdet och ger provet en viss känslighet för social bakgrund.

Skälet är att en liten men mätbar slumpfaktor påverkar provresultatet genom t.ex. att individen kan vara mer eller mindre förtrogen med de ämnesområden som avhandlas i de förelagda texterna. Genom att endast det bästa resultatet räknas kan slumpen ge en positiv effekt. Då individer med olika social bakgrund gör om provet i olika omfattning får detta också som konsekvens att resultaten blir socialgruppsberoende.

Förslag till inriktning av fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete kring högskoleprovet

Denna mycket kortfattade genomgång av tillgängligt forsknings- och utvecklingsarbete om provets måluppfyllelse tyder på att högskoleprovet huvudsakligen fungerar väl och på det sätt som föreskrivits i olika utredningar och andra måldokument. Det finns också en bred acceptans och tilltro till högskoleprovet såväl inom högskolan som bland en bredare allmänhet. Under 1990-talet har vissa av de uppsatta målen kommit att få ökad aktualitet. I syfte att skapa förutsättning för fortsatt förtroende för provet bör man pröva på vilka sätt det är möjligt att höja ambitionsnivån i förhållande till målen genom att utveckla provet.

Genomströmning

Ett sådant område är ansträngningarna att minska avhopp och uppnå bättre genomströmning inom högskoleutbildningen. Genomströmningen påverkas av flera faktorer och urvalsinstrumentens roll skall inte överbetonas. Man kan dock inte bortse från att ett urvalsinstrument med god prognosförmåga bidrar till färre avhopp och förbättrad genomströmning. I det följande redovisas ett antal förändringar som skulle kunna bidra till att öka högskoleprovets prognoskraft.

Differentierad provpoäng

Preliminära resultat från pågående studier tyder på att de olika delprovets prediktiva kraft varierar beroende på vilken utbildning det handlar om. En differentierad provpoäng genom t.ex. viktning skulle kunna bidra till ett högre prognosvärde i provet. Sådana överväganden gjordes inom ramen för Tillträdesutredningen och man stannade för att föreslå en sammanhållen provpoäng tills vidare. Mot bakgrund av de erfarenheter som vunnits under de femton år som förflutit sedan Tillträdesutredningen presenterade sina överväganden bör frågan om någon form av differentiering av provpoängen

prövas på nytt. Utformningen får vägas mot det hittillsvarande kravet att provet skall tillämpas inom hela högskolan.

Särskilda prov för olika områden

I Tillträdesutredningen behandlades också frågan om särskilda urvalsprov för olika utbildningsområden. Som redovisats i kapitlet om högskoleprovets förändrade omvärld stannade man vid att föreslå ett gemensamt prov, men framhöll att det kunde finnas behov av urvalsprov som i större utsträckning än högskoleprovet speglade de särskilda kraven för olika högskoleutbildningar. De ansökningar som har ställts till Högskoleverket från universitet och högskolor om att få använda särskilda urvalsprov tyder på ett intresse för sådana prov. Ansökningarna visar emellertid också att kunskaperna vid lärosätena om vad som är möjligt att mäta och om vad psykometriska instrument kräver i handhavande är begränsade. En väg att tillmötesgå önskemål om alternativa urvalsinstrument och samtidigt tillförsäkra att dessa håller en professionellt godtagbar standard skulle kunna vara att inom ramen för högskoleprovet utveckla alternativa, kompletterande delprov som universitet och högskolor skulle kunna använda i olika kombinationer efter egna beslut.

Annorlunda balans mellan olika slag av uppgifter

De negativa effekterna av upprepat provtagning för prognoskraften i provet bör också penetreras närmare. De förbättrade provresultaten kan till stor del förklaras av att individen utvecklat de kunskaper och färdigheter som provet mäter. För en relativt stor del av de uppgifter som används i provet utvecklas färdigheter med åldern och förmågan att lösa dem influeras även av utbildning (verbala uppgifter). En mindre del av uppgifterna är mera analytiskt inriktade problemlösningsuppgifter. Prestationerna på denna senare typ av uppgifter är mindre påverkade av ålder. En hypotes är att effekterna av upprepat provtagande är större på de verbala uppgifterna än på problemlösningsuppgifterna. Provets balans mellan olika typer av uppgifter skulle kunna ändras så att provet blir mindre känsligt för upprepat provtagande.¹¹ Studier av de enskilda uppgifternas innehåll och av hur delproven fungerar visar att komplexiteten är stor då såväl delprov som enskilda uppgifter kan innehålla både problemlösande och erfarenhetsbaserade inslag. Tidigare studier utförda på äldre provtagare tyder på att

---

¹¹ Prestationer och prestationsskillnader i 1990-talets skola. Jan-Eric Gustafsson, Anette Andersson och Michael Hansen, Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet. PM 2000-02-13.

delprovets känslighet för upprepad provtagning kan vara en komplex fråga¹². Vilka faktorer som påverkar effekterna av upprepat provtagande får klargöras genom fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete.

Genomsnitt av resultat från flera provtillfällen

Till en mindre del beror förbättringen av provresultaten på en slumpfaktor. Effekten av denna skulle kunna minskas genom den administrativa behandlingen av provresultaten t.ex. genom att till grund för urvalet använda medeltalet av prestationerna för individens olika provresultat. För individen kan det framstå som mera gynnsamt att fullt ut få tillgodogöra sig även en viss slumpeffekt – att chansa på att ha tur. Det kan också ge en känsla av osäkerhet om en ”underprestation” på grund av tillfällig sjukdom eller av andra skäl försämrar resultaten påtagligt. För att öka individens upplevda trygghet skulle det sämsta resultatet kunna strykas. Värdet av den större mätsäkerheten och prognoskraften får i det fortsatta beredningsarbetet avvägas mot provtagarnas upplevelser och inställning.

Arbetslivserfarenhet

En annan faktor som ligger utanför själva högskoleprovet men som påverkar prognosen över studieframgång är arbetslivserfarenheten. I urvalsgruppen högskoleprovet beaktas såväl till poäng på högskoleprovet som arbetslivserfarenhet. Poäng för den senare uppgår till 25 procent av provpoängen. Det är väl dokumenterat att arbetslivserfarenheten inte bidrar till prognosvärdet¹³. Den bidrar inte heller till att minska den sociala snedrekrytering. Genom att minska betydelsen av arbetslivserfarenheten skulle man erhålla en bättre prognos, dvs. i större utsträckning anta individer som genomför sina studier i snabbare takt. Det skulle också gynna strävandena att fler skall påbörja högskoleutbildning före 25 års ålder.

Olika gruppers chanser

Sociala grupper

Kravet på att provet fungerar neutralt i förhållande till sociala grupper är centralt. Upprepade studier har visat att prestationerna på högskoleprovet

---

¹² Prov för urval till högskolan, SOU 1985:59. Henriksson, W. & Bränberg, K. (1994) The effects of practice on the Swedish Scholastic Aptitude Test. *Scandinavian Journal of Educational Research*, Vol 38, No 2.

¹³ Hur klarar sig studenter som antagits via högskoleprov?, Simon Wolming. Enheten för pedagogiska mätningar, PM 140 1998. Umeå universitet.

har samband med social bakgrund. Detsamma gäller för betygen och det finns starka skäl att anta att betygens beroende av social bakgrund kommer att öka på grund av konkurrenskompletteringen. Senare års forskning har visat att det kan finnas två vägar att förbättra provets egenskaper i detta avseende. Den ena är att minska känsligheten för upprepat provtagande vilket, som redovisas ovan, även skulle bidra till bättre prognosförmåga och ökad genomströmning. Den andra är att undersöka om ambitionerna att minska prestationsskillnaderna mellan kvinnor och män kan ha bidragit till att i stället öka känsligheten för social bakgrund.

Kvinnor och män

Kraven på att provet skall fungera neutralt gäller också prestationerna för kvinnor och män. Omfattande erfarenheter tyder på att det krävs en förändring av provets sammansättning för att komma till rätta med de könsrelaterade skillnaderna i prestationerna på provet. En förändring i balansen mellan analytiska och verbala uppgifter skulle eventuellt kunna vara en lämplig åtgärd.

En annan tänkbar åtgärd är införande av s.k. produktiva delprov. Skälen till att sådana inte ingår i högskoleprovet är dels att rättningen är tids- och kostnadskrävande, dels att objektiviteten i rättningen ibland ifrågasätts. Ny teknik ger emellertid förutsättningar att hantera rättning på ett mera rationellt sätt än tidigare. Möjligheten att tillhandahålla sådana delprov bör därför undersökas.

Vissa förändringar inom ramen för de nuvarande delproven skulle också kunna bidra till att prestationsskillnaderna mellan kvinnor och män minskar. En studie¹⁴ har visat att det framför allt är de numeriska inslagen i delprovet DTK som ger upphov till prestationsskillnaderna medan de mera analytiska momenten ger mindre sådana skillnader.

---

¹⁴ En analys av dimensionalitet och könsskillnader i DTK-provet, Lisbeth Åberg-Bengtsson i Fokus på högskoleprovet, Högskoleverkets skriftserie 1999:3.

Bilaga

Exempel på uppgifter ur högskoleprovet

DELPROV – ORD

Anvisningar

Varje uppgift inleds med ett ord i fetstil. Under detta finns fem svarförslag. Välj det svarsförslag som **bäst** motsvarar innebörden av det fetstilta ordet. Endast ett svarsförslag är rätt.

Övningsexempel 1

förlå

- A stå ut
- B klara av
- C bli över
- D hjälpa till
- E räcka till

Förlå betyder ungefär samma sak som *räcka till*. Rätt svar är alltså **E**.

Övningsexempel 2

mjärde

- A kartställ
- B fiskeredskap
- C utställningsskåp
- D skjutvapen
- E vägbeläggning

En *mjärde* betyder ungefär samma sak som *fiskeredskap*. Rätt svar är alltså **B**.

---

1. **tingest**

- A föremål
- B nymodighet
- C utsmyckning
- D tomhet
- E innehåll

2. **substitut**

- A minskning
- B undantag
- C tillägg
- D underhåll
- E ersättning

3. **attestera**

- A upplysa
- B intyga
- C besluta
- D avlyssna
- E påbörja

4. **crescendo**

- A lågmälat prat
- B moraliskt förfall
- C oväntat möte
- D växande tonstyrka
- E högtidligt avsked

5. **bestickning**

- A förlust
- B lån
- C avdrag
- D försäljning
- E muta

6. **status quo**

- A plötslig förändring
- B motsatt effekt
- C oförändrat tillstånd
- D ständig rörelse
- E märkbar skillnad

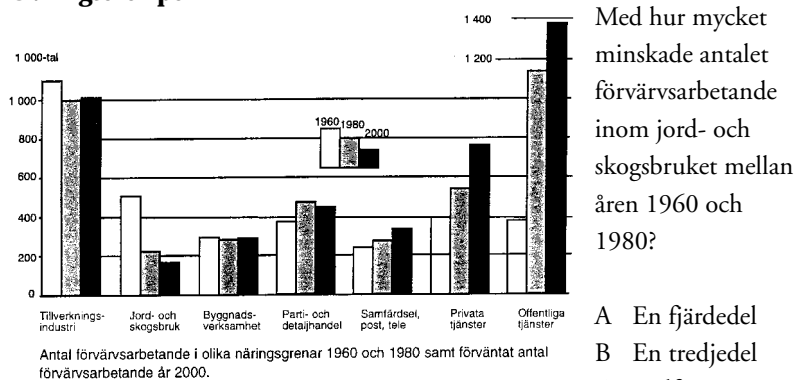
DELPROV – DTK

Anvisningar

Provet innehåller diagram, kartor och andra grafiska framställningar. Materialet är hämtat från olika källor. Eftersom det lyfts ut ur sitt ursprungliga sammanhang, har vissa tillägg ibland gjorts för att förklara en del begrepp och förhållanden.

Uppgifterna ska lösas med hjälp av den information som finns på respektive uppslag. Till varje uppgift finns det fem svarsförslag. Välj det som **bäst** besvarar frågan.

Övningsexempel

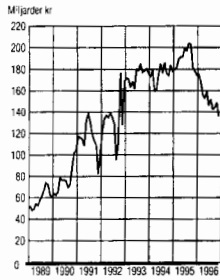
Med hur mycket minskade antalet förvärvsarbetande inom jord- och skogsbruket mellan åren 1960 och 1980?

- A En fjärdedel
- B En tredjedel
- C Hälften
- D Två tredjedelar
- E Tre fjärdedelar

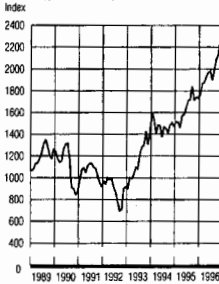
Analet förvärvsarbetande inom jord- och skogsbruket var 1960 ungefär 500 000 och 1980 ungefär 230 000. Minskningen var ungefär 270 000, vilket är något mer än hälften av 500 000. Rätt svar blir alltså C, det svarsförslag om bäst besvarar frågan.

SVERIGES EKONOMI – NÅGRA INDIKATORER

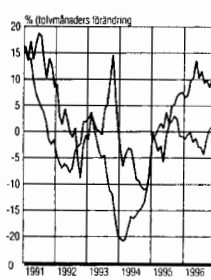
Guld- och valutareserv

Aktiekurserna 1989-1996
Index (generalindex) 1980=100

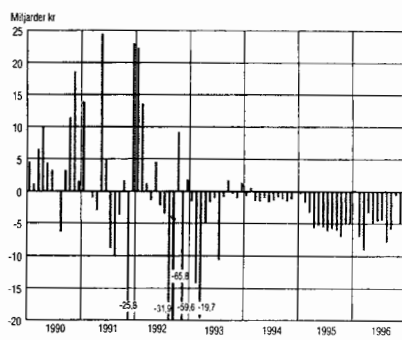
Affärsbankernas in- och utlåning

Valutakurser

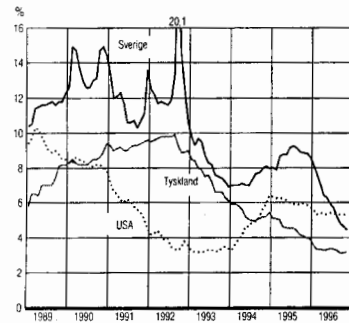

Valutaflöde

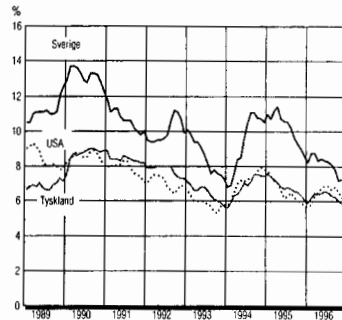
Korta räntor

3-mån statsskuldväxlar (motsvarande)

Långa räntor

10-åriga statsobligationer

1. Hur mycket skilde det mellan den långa räntan i Sverige och USA när skillnaden var som störst?

- A Två procentenheter
- B Tre procentenheter
- C Fyra procentenheter
- D Fem procentenheter
- E Åtta procentenheter

2. Med hur många procent steg aktiekursernas generalindex mellan årsskiftet 1992/1993 och årsskiftet 1995/1996?

- A 50 procent
- B 100 procent
- C 200 procent
- D 500 procent
- E 900 procent

DELPROV – NOG

Anvisningar

Varje uppgift innehåller en fråga markerad med fet stil. Uppgiften kan även innehålla viss information. Därefter följer två påståenden, (1) och (2), som också innehåller information. Din uppgift är att avgöra hur mycket information, utöver den som anges i inledningen, som behövs för att besvara frågan. Pröva de olika svarsförslagen noggrant innan du besvarar frågan.

A i (1) men ej i (2)=

Den information som ges i (1) är tillräcklig. Enbart informationen i (2) räcker inte till.

B i (2) men ej i (1)=

Den information som ges i (2) är tillräcklig. Enbart informationen i (1) räcker inte till.

C i (1) tillsammans med (2)=

För att få tillräcklig information måste man använda både påstående (1) och (2). Enbart (1) eller enbart (2) ger ej tillräcklig information.

D i (1) och (2) var för sig=

Antingen (1) eller (2) kan användas, eftersom båda var för sig innehåller tillräckligt mycket information.

E ej genom de båda påståendena=

Inte ens genom att nyttja både (1) och (2) kan man få tillräcklig information.

Övningsexempel

ED är mittpunkten till AC, dvs. är vinkelrät mot AC och delar denna sträcka i två lika stora delar. Hur stor är vinkeln ABC?

(1) Vinkeln CAB är 52°

(2) Vinkeln AED är 38°

Tillräcklig information för lösningen er

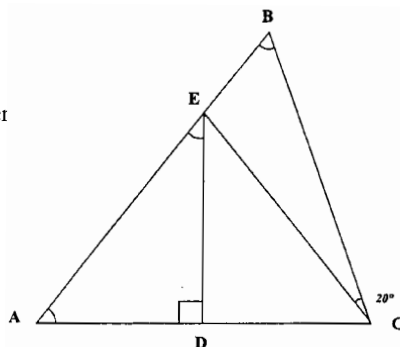
A i (1) men ej i (2)

B i (2) men ej i (1)

C i (1) tillsammans med (2)

D i (1) och (2) var för sig

E ej genom de båda påståendena

Eftersom vinkelsumman i en triangel är 180° räcker informationen i påstående (1) för att besvara frågan. Informationen i påstående (2) är också tillräcklig. Eftersom båda påståendena var för sig innehåller tillräcklig information är svarsförslag **D** rätt.

---

1. Mattias säljer tomater på torget. Anders köper två tomater av Mattias. Vad kostar tomaterna per kg?

- (1) Anders betalar 3,40 kr för tomaterna.
- (2) Den ena tomaten väger 90 g och den andra kostar 1,90 kr.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

2. I ett företag med nio anställda har samtliga olika månadslön. Vilken är medianlönen i företaget?

- (1) Differensen mellan den högsta och den lägsta lönen är 10 000 kronor/mån.
- (2) De nio anställda i företaget tjänar i genomsnitt 16 600 kronor/mån.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

3. Förhållandet mellan en rektangelns längd och bredd är 8:6. Vilken är rektangelns area?

- (1) Förhållandet mellan rektangelns längd och diagonal är 8:10.
- (2) Om rektangelns bredd ökas så att förhållandet mellan dess längd och bredd blir 8:7 ökar rektangelns area med 800 cm^2 .

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

DELPROV – LÄS

Anvisningar

Provet består av fem texter från olika ämnesområden. Texterna är skrivna av olika författare och är ibland bearbetade för att passa in i provet.

Till varje text hör fyra uppgifter. Varje uppgift består av en fråga med fyra svarsförslag. Ett av dessa är rätt.

Ibland kan du klart se att ett av svarsförslagen är rätt och de andra fel. Ibland verkar först flera svar mer eller mindre rimliga. Då måste du, genom att jämföra de olika svarsförslagen, välja ut det som med stöd av texten bäst besvarar frågan.

Observera att du ska lösa uppgifterna med ledning av den information som ges i respektive text.

DANMARK OCH GULDÅLDERN

Också i Danmark har man vant sig vid att poesi och prosa, vers- och romankonst, rör sig framåt i växelverkan och inte i jämbredd. Turordningen är förstås inte helt regelbunden och man har nu senast haft två

poesigenerationer i rad. Det är på poesins område de unga författarna mest märkbart gjort framstötningar och det är där man har profilerat sig som generationer.

Förra gången det begav sig, det är omkring femton år sedan, kom bland andra Michael Strunge, Søren Ulrik Thomsen, Pia Tafdrup, F. P. Jac och Bo Green Jensen att visa hur många namn kärt barn får. De då unga poeterna fick ett otal benämningar snästa efter sig: ”sorte romantiker”, ”punkexpressionister”, ”någenerationen”, ”de unge vilde” osv. Efterhand har det med lite andra tonfall blivit vanligt att beskriva dem som inget mindre än ”en anden guldalder”, en andra guldalder i dansk diktning. I denna mytiska modell finner man för övrigt en möjlig orsak till att den nya generation som nu bildar bredd på parnassen förblivit odöpt. Att kalla Lene Henningsen, Janus Kodal, Nicolaj Stochholm, Naja Marie Aidt och Karen Marie Edelfeldt, och då har jag bara nämnt de bästa, för en tredje guldalder vore nog för mycket även i Danmark där man annars gärna firar sig själva.

En filosofi för gamla surkartar, för dem som tycker att allting var bättre förr, kan man annars mena om guldålders-begreppet. Den antika myten om de fyra tidsåldrarna är ju bestämt deevolutionistisk i sitt hävdande av hur allting går mot det sämre för att efter bronsålderns urartning sluta i järnålderns totala förflackning. På ryskt område blir till exempel en följd av resonemanget att med Pusjkin-eran ställd som höjdpunkt och svunnen guldalder, har 1910-talsgenerationens stora, trots sin väl egentligen lika stora lys-kraft, aldrig kunnat bli annat än ”silveråldern” i rysk diktning.

I Sverige har vi nyktert avhållit oss från att tala stort om guldåldrar, men i Danmark har alltså 1980-talets poet-generation hedrats med samma guldålderrubricering som det tidiga 1800-tal som såg Adam Oehlenschläger – ”Nordens digterkonge” – debutera, med folk som B. S. Ingemann och en allmän Ossian-kult tätt i hasorna. Att urromantikern Oehlenschläger åtminstone av Michael Strunge pekades ut som en historisk gudfader kan tyckas naturligt då Strunges diktarkull ofta beskrivits som just nyromantisk. Men för att komplicera saken ytterligare så kallas ibland även 1990-talsgenerationen, och förmodligen med än större rätt, för nyromantisk. Förvirrande? Jo, för trots den delade karaktäriseringen har dessa två samtida generationers poesi mycket olikartade innebörder. Man skulle kunna säga att ”romantiken” hos de förra, hos de senare har blivit till ”romanticism”. Att slutprodukten är en romantik som tappat en hel del av sin dynamiska kraft, och på kort tid vandrat den breda vägen från gränsöverskridande till artisteri, från uppror till institution.

Möjligtvis har den danska samtidslitteraturens fortgång helt enkelt hamnat i baktakt, för det låter sig hävdas att 90-generationen kännetecknas av just de särdrag som 80-generationen tillskrevs men i realiteten knappast omfattade: den renodlade esteticismen, självcentreringen och samhällsfrånvändheten. Men även om att man på nytt proklamerade Själen och Konsten var man aldrig de skönandar och estetflabbar som det på den tiden marxistiska etablissemangen tyckte sig möta. Tvärtom hade man tagit djupa intryck av den skäggiga generationens dialektiska tänkesätt, ja man förhöll sig i själva verket dialektiskt till dem.

Antikverade eller ej, kanske är det ändå i dessa sammanhang man ska söka förklaringen till att ingen alls verkar förvänta sig en förnyad guldålder av 90-talets unga danska poeter. När samhället och kulturen inte längre uppfattas som ett fält av motsättningar, men helt enkelt bara som ett ställe att vara på, ungefär som en dag på stranden, hur ska man då kunna förvänta sig ytterligare en väg av högsämsladdad meningsshungrande diktning. Ligger det faktiskt inte i poesins väsen att näras av de tvära kasten mellan pol och pol?

Allt annat än en motsatsernas sprakande atmosfär – jag är ledsen att säga det – rådde vid det samlade framträdande den nya generationen häromåret gjorde på Ny Carlsberg Glyptotek. Innanför hörsalens statykantade pelargångar blev det akut tankeväckande att erfara hur den ekande marmorsalen förmådde vila i upphöjd avskildhet från den larmande stadstrafiken utanför, och endast vid ett enstaka tillfälle etablera kontakt i form av en genomträngande ambulanssignal! En välvald miljö, menar jag, till de skönhetsvärmande virtual realitydikter som för en gångs skull tilläts lämna papperet. Framföringssätten, de nervöst eller coolt frampratade dikterna, gav en illustration till en tid där diktande börjat bli till privatsak. Poeterna var uppenbart förtrollade av orden och deras spännande kombinationsmöjligheter, men längre än till ett suggestivt fast betydelse fattigt känslomålande räckte det inte.

Vilka betingelser kan det då krävas för att något sådant som ”guldåldersdikt” ska kunna uppstå? Frågan ställs i vad som nu för litteraturens del tycks vara en sublimerande andhämtningsperiod. Är det inte just i ett dialektiskt förhållande mellan spänningsspoler som det verkliga diktandet söker sig fram och ges karaktär: Pusjkin och Lermontov kontra Nikolaushovet; den unge Oehlenschläger gentemot sin tids dästa borgerskap; dikt som fulländas under häftiga yttre och inre konflikter? Eller under mer konforma förhållanden: att dikt blir stor dikt i en sökande rörelse mellan privat och samhälle, mellan det lyriska och det episka, mellan hjärtats sanningar

och tidens krav? Tydligt för alla tider är i vilket fall att den skönhet som inte tar vägen över erfarenheten förblir dekoration och staffage. En poesins guldålder infinner sig självfallet inte på beställning och kanske möter något sådant oss aldrig igen.

Håkan Sandell

Uppgifter till texten DANMARK OCH GULDÅLDERN

1. Vilken inställning har textförfattaren till hur litteratur diskuteras i Danmark?

- A Han tycker att man där också borde jämföra dansk diktning med svenska och internationella motsvarigheter.
- B Han tycker att man där överdriver betydelsen av de inhemska diktar-generationerna.
- C Han tycker att man där för mycket betonar formen jämfört med innehållet när det gäller poesigenerationerna.
- D Han tycker att man där i för hög grad nonchalerar den egna litteraturens historietradition.

2. Hur kan man utifrån texten bäst karakterisera den litterära uppvisning som ägde rum på Ny Carlsberg Glyptotek?

- A Instängd och självupptagen.
- B Mångbottnad och värdeladdad.
- C Opersonlig och tidsbunden.
- D Tankeväckande och förtrollande.

3. Vilket av följande påståenden återger bäst hur textförfattaren ser på den danska 80- respektive 90-talsgenerationen?

- A Den förra tillmättes i hemlandet de egenskaper som den senare har visat sig besitta.
- B Den förra banade, genom att utgöra ett negativt exempel, vägen för den senare.
- C Det enda som egentligen skiljer generationerna åt är en konstlad decennieindelning.
- D Där den förra utmärkte sig för upprepning utmärker sig den senare för originalitet.

4. Vilket grundläggande krav ställer textförfattaren på poesin för att den ska kunna kallas betydande?

- A Att den konsekvent bryter med tidigare poesitraditioner.
- B Att den vågar söka sig mot det episka.
- C Att den utgår från en upplevd verklighet.
- D Att den baseras på ett estetiskt tänkande.

DELPROV – ELF

Anvisningar

Detta prov innehåller ett antal engelskspråkiga texter av olika längd.

Till varje text hör en eller flera uppgifter, var och en med fyra svarsförslag. Endast ett är rätt, nämligen det som passar **bäst** i det givna sammanhanget.

Observera att du ska lösa uppgifterna med ledning av den information som ges i respektive text.

The Smell of Your Partner

“Tell me where is fancy bred, Or in the heart or in the head?” William Shakespeare wonders in *The Merchant of Venice*. “How begot, how nourished?” He then answers his own question: “It is engender’d in the eyes, With gazing fed.” Yeah, well, Shakespeare, writing in the days before daily showers, must have been keeping the pungent truth to himself. The eyes may be the windows to the soul, but smell might be the doorway.

Swiss researchers recently published a report in the *Proceedings of the Royal Society of London* that tested the role male body odor has in female mate choice. Perhaps just as important, the researchers finally found a place in science for the T-shirt—as something other than the standard uniform of the graduate student.

In a smelly nutshell, male volunteers slept in T-shirts for two nights. Female volunteers then sniffed the repositories of chemical emissions, after which they rated the odoriferous shirts for pleasantness and sexiness. All this might be the modus operandi for some low-tech dating service had not the researchers bothered to tissue-type their subjects to determine their major histocompatibility complexes, or MHCs, a crucial part of the immune system.

Studies with mice have revealed a preference for mates that have differing MHCs—presumably because offspring will have a wider array of immune options to draw on if their parents’ MHCs are not alike. The T-shirt study showed the same: females rated as more alluring the smells from those T-shirts that had been worn by men whose MHCs differed most from their own. Such smells reminded females of their own mates or ex-mates twice as often as did smells of men whose MHCs were similar to their own.

The Swiss study also indicated a potentially disturbing side effect of the contraceptive pill. Females on the pill preferred males of similar MHCs. (This phenomenon may be a result of the pill’s physiological mimicry of pregnancy: pregnant mice prefer to nest with MHC-similar individuals, most likely supportive relatives, not the unrelated scoundrels who got them into the situation.) A woman who chooses her husband while on the pill, stays on the pill through the first few years of marriage, then goes off the pill may suddenly wonder who the stinker in bed with her is.

Steve Mirsky, Scientific American, November 1995

---

1 What does the writer suggest about T-shirts in the second paragraph?

- A They usually do not smell very nice
- B They have not been used for research purposes before
- C They are worn far too long by students
- D They would have seemed very odd in Shakespeare’s days

2 Why does the writer refer to “some low-tech dating service”?

- A He is sceptical about some of the data collected by the researchers
- B He thinks this interesting study has proved very inexpensive
- C He finds the study amusing but rather pointless
- D He is reminded of organizations which match men and women

3 How does the writer explain the fact that men and women with differing MHCs are attracted to each other?

- A Differing MHCs indicate that their personalities are better matched
- B The MHCs of females are usually different from those of males
- C It is easy to identify MHCs which differ from your own
- D Couples with differing MHCs are more likely to have healthier children

4 What is the writer's conclusion about women taking contraceptive pills?

When choosing a partner, they...

- A may make a biological mistake
- B choose him from a very restricted group
- C deliberately take a great risk
- D intuitively do the right thing

5 Why is Shakespeare quoted in the opening paragraph?

- A In Shakespeare's days looks were less important for people falling in love
- B Shakespeare suggested that a strong smell may repel people who like the look of each other
- C Shakespeare does not seem to have believed that smell is important when people fall in love
- D Shakespeare seems to have predicted the results of the Swiss researchers

Högskoleverkets rapportserie

- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
• Bilaga 1: Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
• Bilaga 2: Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1995:1 R
- Grundskollärutbildningen 1995
Högskoleverkets rapportserie 1996:1 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i biodynamisk odling
Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R
- Tillsynsrapport – Avgiftsfri utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R
- Examensrättsprövning – Konstnärlig kandidat- och magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R
- Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Skandalsinstituttet
Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R
- Kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1996:6 R
- Vårdutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1994/95
Högskoleverkets rapportserie 1996:8 R
- Forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:9 R
- The National Quality Audit of Higher Education in Sweden
Högskoleverkets rapportserie 1996:10 R
- Avgiftsbelagd utbildning i privat regi – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:11 R
- Kriterier för benämningen universitet – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R
- Kvinnor och män i högskolan. Från gymnasium till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:13 R
- Swedish Universities & University Colleges 1994/95 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1996:14 R
- Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Borås
Högskoleverkets rapportserie 1996:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:17 R
- Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 1996:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlstad
Högskoleverkets rapportserie 1996:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lärarhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1996:21 R
- Högskoleprovet – Genom elva forskares ögon
Högskoleverkets rapportserie 1996:22 R
- Högskola på Gotland
Högskoleverkets rapportserie 1996:23 R
- Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Kalmar, Karlstad, Växjö, Örebro samt Mitthögskolan och Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1994/95 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1996:25 R
- Forslag till meritvärdering vid urval på betyg – Högskoleverkets förslag till meritvärdering av nya och gamla gymnasiebetyg m.m.
Högskoleverkets rapportserie 1996:26 R
- Redovisning vid universitet och högskolor – Rapport till regeringen
Högskoleverkets rapportserie 1996:27 R
- Quality Audit of Uppsala University
Högskoleverkets rapportserie 1996:28 R
- Tillsynsrapport – Förfarande med inaktiva doktorander
Högskoleverkets rapportserie 1996:29 R
- Examensrättsprövning – Prövning av medieutbildningen vid Mediehögskolan i Uppsala
Högskoleverkets rapportserie 1996:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid fem lärosäten
Högskoleverkets rapportserie 1997:1 R
- Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:3 R
- Examensrättsprövning – Lärarutbildning vid högskolorna i Borås och Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:4 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Örebro
Högskoleverkets rapportserie 1997:5 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Dalarna
Högskoleverkets rapportserie 1997:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1997:7 R
- Kvalitet och förändring
Högskoleverkets rapportserie 1997:8 R
- Rekryteringsmål för kvinnliga professorer – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:9 R
- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Södertörns högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:10 R
- Examensrättsprövning – Grundskolläraryxamen vid Högskolan i Falun/Borlänge, Högskolan i Jönköping och Högskolan i Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:11 R
- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Företagsekonomiska Institutet, Stockholms Musikpedagogiska Institutet och Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:12 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby
Högskoleverkets rapportserie 1997:13 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i pedagogiskt drama vid tre folkhögskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:14 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:15 R
- Poänggivande uppdragsutbildning i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:16 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R
- Swedish Universities & University Colleges 1995/96 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1995/96 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Danshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungliga Musikhögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:24 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar
Högskoleverkets rapportserie 1997:25 R
- Kandidat- och magisterexamen vid Kungliga Musikhögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:26 R
- Uppföljning av resurstillemålningsystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R
- Bilateralt forskningssamarbete med Östeuropa – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:28 R
- Läkarutbildningen i Sverige – hur bra är den?
Bilagor:
• Självvärderingar och extern bedömning
• Vad säger studenterna om läkarutbildningen?
• Vad säger AT-läkare, handledare och examinatorer om läkarutbildningen?
Högskoleverkets rapportserie 1997:29 R
- Apotekarutbildningen vid ytterligare en högskola? – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:31 R
- Gymnasieläraryxamen vid Högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet och Mitthögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
• Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
• Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:33 R
- Konstnärlig högskoleexamen i konst och design vid fem hantverksskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:34 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Konsthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:35 R
- Examensmål för lärarexamina
Högskoleverkets rapportserie 1997:36 R
- Rätt att inrätta professurer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Örebro, Idrotthögskolan samt Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:37 R

- Magisterexamensprövning vid elva högskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:38 R
- Examinationen i högskolan – Slutrapport från Högskoleverkets examinationsprojekt
Högskoleverkets rapportserie 1997:39 R
- Tillväxt och växtvärk – Uppföljning av magisterexamensrätt på medelstora högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:40 R
- Kvalitetsarbete – ett sätt att förbättra verksamhetens kvalitet vid universitet och högskolor. Halvtidsrapport för granskningen av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:41 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Tekniska högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:42 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Stockholms universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:43 R
- Kvinnor och män i högskolan – från gymnasium till forskarutbildning 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:44 R
- Magisterexamen söker identitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:45 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Skövde
Högskoleverkets rapportserie 1997:46 R
- Hur står det till med kvaliteten i högskolan?
Högskoleverkets rapportserie 1998:1 R
- De första 20 åren – utvecklingen vid de mindre och medelstora högskolorna sedan 1977
Högskoleverkets rapportserie 1998:2 R
- Quality Audit of Mid-Sweden University College
Högskoleverkets rapportserie 1998:3 R
- Särskilda utbildningsåtgärder – vad blev det av dem? En uppföljningsstudie av vissa särskilda utbildningsåtgärder inom högskolan som finansierats med arbetsmarknadspolitiska medel, enligt regeringens uppdrag.
Högskoleverkets rapportserie 1998:4 R
- ”En utmärkt möjlighet att byta karriär”
NT-SVUX-satsningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:5 R
- ”Bara jag får chansen att få visa vad jag kan”
Satsningen på aspirantutbildningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Karolinska Institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:7 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Högskoleverkets rapportserie 1998:8 R
- Magister- och kandidatexamen i huvudämnen inom vård och omsorg
Högskoleverkets rapportserie 1998:9 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Konstfack
Högskoleverkets rapportserie 1998:10 R
- Högskola i dynamisk utveckling – fyra högskolors förutsättningar att bli universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:11 R
- Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högskolan? En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R
- Women and men in higher education – from upper secondary to postgraduate training 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1998:13 R
- Diakonivetenskap vid Ersta Sköndal högskola – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1998:14 R
- Värdering & erkännande av utländsk högskoleutbildning, principer och metodik
Högskoleverkets rapportserie 1998:15 R
- Utbildning och forskning för strategisk internationalisering. Redovisning av ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid SLU
Högskoleverkets rapportserie 1998:17 R
- Sjöbefalsutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1998:18 R
- Sjöbefalsutbildning vid Comet AB – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1998:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Chalmers tekniska högskola
Högskoleverkets rapportserie 1998:20 R
- Forsatt granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor – Utgångspunkter samt angrepps- och tillvägagångssätt för Högskoleverkets bedömningsarbete
Högskoleverkets rapportserie 1998:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Teaterhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1998:22 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1997
Högskoleverkets rapportserie 1998:23 R
- Swedish Universities & University Colleges 1997 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1998:24 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1997 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1998:25 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Göteborgs universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:26 R
- Vetenskapsområden. Bedömning av tre högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1998:27 R
- Ny yrkesexamina inom hälso- och sjukvård - ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Dramatiska institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:29 R
- Lärarytelse vid högskolorna i Karlskrona/Ronneby, Mälardalen, Kristianstad och Södertörn
Högskoleverkets rapportserie 1998:30 R
- Högskolans lokaler – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:31 R
- Tillgodoräknande av kurs – Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Idrottshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1998:33 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Luleå tekniska universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:34 R
- Ett system för forskningsinformation på Internet (SAFARI) – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:35 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Växjö
Högskoleverkets rapportserie 1998:36 R
- En försvarshögskola på väg mot akademien – En bedömning av hur Försvarshögskolans stabsprogram, chefsprogram och totalförsvarsprogram förhåller sig till likartad utbildning inom högskolan vad avser nivå och kvalitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:37 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:38 R
- Rättssäker examination – en tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:39 R
- Doktorander från länder utanför Norden och Europeiska unionen
Högskoleverkets rapportserie 1998:40 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Handelshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1999:1 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Linköpings universitet
Högskoleverkets rapportserie 1999:2 R
- Magisterexamen söker identitet. Del II
Högskoleverkets rapportserie 1999:3 R
- Dimensionering av lärarutbildning – analys inför samråd 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:4 R
- Högskolornas regler och delegeringssystem - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:5 R
- Högskolans ansvar för studenthälsovården - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:6 R
- Vad hände sedan? Avnämarna på gymnasieskolan och av högskolans grundutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:7 R
- Arkitektutbildningen – Högskoleverkets utredning och utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1999:8 R
- Psykoterapeutexamen – Examensrättsprövning för tio enskilda utbildningsanordnare
Högskoleverkets rapportserie 1999:9 R
- Utlandsstudier – till vilken nytta? En utvärdering av effekter av utlandsstudier
Högskoleverkets rapportserie 1999:10 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:11 R
- Swedish Universities & University Colleges 1998 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1999:12 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1998 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1999:13 R
- Högskolans uppdragsutbildning – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1999:14 R
- Antagning till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:15 R
- Ny inriktning inom magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1999:16 R
- Rätt juristutbildning? Utvärdering av juristutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:1 R
- Forskarskolor – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 2000:2 R
- Journalistutbildningarna i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 2000:3 R
- Högskolestudier och funktionshinder
Högskoleverkets rapportserie 2000:4 R
- Utbildning inom vård och omsorg – en uppföljande utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R
- Utvärdering av Socionomutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:6 R
- Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 2000:7 R
- Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald
Högskoleverkets rapportserie 2000:8 R
- Goda exempel
Hur universitet och högskolor kan arbeta med jämställdhet, studentinflytande och social och etnisk mångfald
Högskoleverkets rapportserie 2000:9 R
- Tentamen: ”Plusning” och begränsning av antalet tillfällen
Högskoleverkets rapportserie 2000:10 R
- Designutbildningar i Sverige. En utredning och utvärdering.
Högskoleverkets rapportserie 2000:11 R

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar, tillsyn, internationella frågor och studieinformation. Dessutom ansvarar verket för samordningen av det svenska universitetsdatornätet SUNET.

Högskoleverkets rapportserie 2000:12 R
ISSN 1400-948X
ISRN HSV-R--00/12--SE